

KÖNYVISMERTETÉS.

Psychologie der französischen Literatur von Edward Engel. Berlin S. W. Verlag von Leonhard Simon Nachfolger. Ára 4 M. 50 fill.

Ujabb időben nemcsak az egyes népek psychológiáját teszik tanulmány tárgyává, hanem az illető nemzet irodalmának psychológiáját is.

A francia nép psychológiáját különösen Touillet: »Psychologie du peuple français« c. művében (Paris Félix Alcan) tárgyalja behatóan, míg a nemzet literatúrájának lélektanával különösen Engel Ede berlini író foglalkozik fent említett művében, melyben szerzőnk határozottan uttörőnek tekinthető. Szerzőnk Rivarolnak még 1783-ban és a porosz akadémia által megjutalmazott, de azóta feledésbe ment »A francia nyelv universalitásáról« cz. művéből indul ki, melyben a szerző kimutatja, hogy a francia nyelv világhatalmát e nyelv precizitásának, rövidségének és világosságának köszöni. Rivarol azt az elvet állítja pl., hogy a mi nincs világosan, az nincs is francia nyelven írva.

Szerzőnk már most azt kutatja, hogy a francia nyelv minek köszönheti a fent említett előnyeit, és amaz eredményre jut, hogy a francia nyelv a latin és kelta (gall) egyesüléséből keletkezve e két nyelv előnyeit is magában egyesítette, különösen azt hangsúlyozza, hogy habár a kelta nyelv elemeit már nehéz kimutatni, de a kelta szellem még mindig érezhető a francia nyelvben. És épen ezt a kelta szellem jelenlétét, melyet a francia büszkén — gaulois-nak nevez, akarja Engel kimutatni a XXI fejezetből álló és Rabelais-tól Zoláig élt kiváló francia írókra vonatkozó tanulmányaiban. A legtöbb gaulois-i szellemet Engel Rabelais, Montaigne, Lafontaine és Molièreben talál, kiknek alakjai pl. Panurge Rabelais-nél, Sganarelle Molière-nél a gall szellem megtestesült alakjai és kiemeli, hogy a főt említett írók közül Montaigne-t tartja az »esprit gaulois« szempontjából a legtökéletesebb és legszellemesebb írónak.

Szerzőnk már most a XV. századtól kezdve a jelenkorig a legkiválóbb írókat, mint Rabelais-t, Montaigne-t, Boileau-t, De la Rochefoucault herceget, Lafontaint, Corneille Pétert, Molièret, Montesquiuet, Voltairt, Jean Jaques Rousseaut, Diderot-ot, Beaumarchaist, Bérangert,

Alfred de Musset, Hugo Viktor, ifj. Dumas Sándort, Honoré de Balsacot és Zola Emil irodalmi arcképeit mutatja be a már ismert álláspontjának tekintetbe vételével. Legszigorúbban bánik el Engel Corneille Péterrel, kinek irodalmi munkásságának ismertetésénél Lessingnek »Hamburgische Dramaturgie«-jában elfoglalt nézetét pártolva, minden költőiséget sőt minden a francia klasszikai irányban kifejtett érdemeit tagadja.

Ép oly szigorúan és talán meg igazságtalanabban bánik el szerzőnk Béranger, Viktor Hugó és Zolá-val; az elsőnek azt veti szemére, hogy chansonjaival a nép lelkületét megmérgezte, Zola műveinek pedig azt: hogy ezekben a többször említett »esprit gaulois«-nak még csak halvány árnyékát sem konstatálhatja.

Sikerült és igen találó irodalmi portrait-ek azok, a melyekben szerzőnk Diderot-ról és Beaumarchaisról rajzol, mind a kettőt különben a dráma terén kiváló reformatoroknak tartja.

Egyáltalában Engel műve uttörő mű, melyben — mint már említettem — mint első a francia irodalom pszichológiáját tárgyaló — érdekes és mindenesetre számottevő is.

A könyv kiállítása csinos és semmi kívánni valót nem hagy fenn. (Székesfehérvár.)

TÉRI JÓZSEF.

